

SELSTVÍ A NÁBOŽENSTVÍ.

1. Ve své monografii „Sociologie dělníka a sedláka“ podává J. A. Bláha mnohé zajímavé rysy sedlákového života. Ten se především vyznačuje zemitostí, láskou a porozuměním půdě. Z té také počítá na užitek. Jako jiný producent, tak i rolník se oddává racionalisaci. (Bylo by třeba zvlášť zkoumat, jak nedostatek zemědělských dělníků, zvláště mladých, k pracím na statku, různé sociální vymoženosti dělnické, nebo sám přesný i rychlý výkon strojů měly vliv na zracionalisování zemědělství.)

Předně nás zde zajímá, co autor soudí o duchovních a mravních poměrech v selství a na venkově vůbec. Všude při malé hustotě obyvatelstva se zájmy nestřetají, také nečistí a netřibí. Venkovský duševní život se proto vyznačuje: jednoduchostí, intuitivností a bezprostředností. Na venkov přicházejí sice nové ideje, nová hnutí. Nebývá to často. Přijme-li ale rolník novou ideu, nevymění ji při další příležitosti hned za jinou, ale houževnatě ji drží a hájí. Selská hnutí duchová jsou radikálnější, než městská. Pokrok na venkov vniká celkem pomalu. Duší venkova je tradice. Jejím důsledkem bylo klidné svědomí a společenská stabilita. Vědomí pak, že sedlák žije jen ze své práce, nazýváme pravou svobodou venkovana.

V posledních letech dosavadní spokojenost venkova dostává povážlivé trhliny. Dlouho se v selském domě vyrábělo vše potřebné k jednoduchému, nenáročnému životu. S industrialisací vnikly na venkov mnohé nové ideje, i politika sem víc a více proniká. Městské obyvatelstvo pro různé zájmy také přichází na venkov. A tu pak, zvláště mladým, se zdá městský život pohodlnější, volnější, tradicí nespoutaný, rozmanitější. Městská zaměstnání mají kratší dobu pracovní, za práci se dostávala donedávna pravidelná mzda. Mnozí proto odcházejí „za štěstím“ do měst, venkov se postupně vylidňuje. Nebo se venkovská mládež městu přizpůsobuje doma, dosavadní klid je vystřídán nespokojeností. Výstižně čteme něco podobného v jednom z nedávných čísel „Venkova“: „Do vsí vniká kinematografie, pomalu každá větší ves má své kino. Mimo to město vniká do vsí, čím zapadlejších, tím lépe, trampskými skupinami, skauty, turisty, kluby, fotografickými amatéry, tanečními mistry, zkrátka vším, co je dnes výsadou určité „svobody“ nebo určité „romantiky“, hledané m i m o m ě s t o.“

Není divu, že tím nastávají mravní poruchy. Z měst „dováží se lesk, pohodlí, peníze, vyváží se víra, morálka, věrnost, poctivost. Napodobuje se civilisace, ale nezažívá se kultura,“ praví prof. Bláha.

Čeká se proto na osvíceného vůdce, který by dovedl připravit syntesu přírody a kultury, těla a ducha, města a venkova. Vzdělaný sedlák nebude vidět hlavní zisk v penězích, dobytku a obilí.

Bude pamatovat na vzpruhy života: na domov, školu a kostel, na půdu — ty budou příště reprezentovat zisk jeho posvěcené práce.

2. Chceme se nyní zde pokusit vyšetřit náboženství stavu selského. Bude především třeba vzít v úvahu zkušenost. Celý způsob života rolnického ukazuje k půdě. Půdu jest obdělávat, aby vydala plody a produkty, potřebné rodině i dělníkům i zvířatům ve statku. Námaha mnohých k tomu vynaložená často ale bývá zničena nezkroutnými živly, dlouhotrvajícím suchem, dešti, rozvodněnou řekou a j. Sedlák je pak nucen začít trpělivě znovu. Slyší, že se tak nestalo jen jemu, ale i jiným, i otci i dědům. Ví to, ale věří v léta lepší. Vidí přerozmanité tvary v přírodě, barvy, účelné uspořádání, na každém kroku se s tím setkává, a opět obnovení těch tvarů a nový život, to dává vzniknout živé víře v Boha. V té víře v Boha bude očekávat od Boha nový zdar za práci a únavu, bude čekat i spravedlnost i pravdu mezi bližními. A zase intenzivnější bude víra rolníků v horách než v žírné rovině. Rovina dává sedláku větší naději na zisk z vynaložené námahy. Jeho obava před katastrofou je tu menší; co bude zničeno na místě jednom, bude zachováno alespoň jako existenční minimum na jiném místě rozsáhlých lánů. Lidé na statcích v horách jsou nuceni vynaložit více práce, více důvěřují v Boží pomoc, za dobrou zeň jsou Bohu více vděční. Sama tvrdá práce na horských polích nutí přemýšlet rolníka, jak by úrodu rozdělil, aby bylo pro všechny a na vše po celý rok. Z toho vážnějšího prvotního postoje jde i vřelejší náboženská víra.

Selství má náboženství bez spekulace, ve své podstatě nedbá na formy, ale ptá se po obsahu toho náboženství. To plyne z poměru k půdě. Má-li vydat žádaný užitek, vyžaduje bezprostřední práce, skutků, krátce to, co rolník v sobě předpokládá, než se ujme hospodářství. Ale jako jinde, tak i v náboženství působí tradice, a výchova k tradici ukazující. Tam se setkáváme s formami, s kultem. I selství poznalo a má náboženství prosté i s obřadem, náboženství Ježíšovo, evangelium, ale i učení církevní. Ze samotné povahy selství plyne, že bude mít vždy blíže k onomu, než tomuto. Sedláci vojsk Žižkových nesahali po zbraních pro nějaké věroučné články středověké, ale pro svobodu s l o v a B o ž í h o, pro řád sociálně lepší, proti hříchu a lakomství a j. Stěhování Čechů pobělohorských dalo se opět pro nabytí náboženské svobody, pro vroucí lásku k evangeliu, kdy pouhé pomýšlení mnohých sedláků, že by zapřením staré víry v zemi získali pokoj, ale uškodili duši, bylo jim hrubým, neodpustitelným rouháním. Jak v době protireformační byl duch a obsah evangelia všude v našich zemích vystřídán násilně pověrou, kultem svatých, procesími, obřadnictvím atd., je obecně známo.

Příkrý antagonismus theorie a praxe v oblasti náboženské nemohl být vyřešen snad jen v knižních pojednáních, nebo na kazatelkách. Selské rebelie v době předtoleranční dostatečně

ukazují, kterak sociální a socialisující prvky evangelia byly opomíjeny jeho hlasateli. Zemitost selství si žádala skutky z víry, která stále byla nápadně předkládána vrchnostmi i kněžími. Sochy a obrázky v polích a na cestách měly pozornost poddaných odvracet od moudrých slov Ježíšova učení. Ono ale věčně bude proti oné pověře, právě stavu selskému vždy znamenat: cesta, pravda i život. Životní cesta selského rodu je tvrdá realita, sama osobní, tělesná námaha jeho vydá po dlouhém čekání ovoce. Je známo, že kunvaldští Bratři v zemědělské práci viděli a našli život spokojený, v němž nejméně je dána možnost oddávat se hříchu a neplodným hádkám náboženským.

3. Sedlák v církvi československé. ČCS právě tím, že vytyčuje ethickou, ne formální, obřadní stránku křesťanství, má mezi svými příslušníky hned od počátku, značné procento rolníků. Přemnozí z nich ve vesnicích a farních osadách velmi zblízka viděli náboženský život svých vůdců. Kniha dra Hníka „Za lepší církví“ přinesla řadu důvodů přestupu rolníků z katolické církve do ČCS. Jejich důvod je: nesouhlas kázání a života kněží. „Lidé venkovští nepřemýšlejí příliš o tom, co církev katolická k věření předkládá, ale bedlivě si všímají jejího praktického působení.“ Jiný důvod rolníka: „Církví katolické nešlo o Boha ani o spásu duše, nýbrž o světskou moc.“ Jako si pole sedlákovo žádá činů, tak podobně i on sám žádá skutek z vystavované a ukazované zbožnosti. Jeho radikalism nedovede trvale omlouvat spor mezi slovy a skutky. Nelze ani přehlížet reminiscencí historických při přestupovém hnutí, ani sociální momenty na českém venkově. Přední v národní minulosti trpěli za to, že vztyčili prapor evangelia, pravdy, mravní jistoty a pokory; ideál prostoty, k níž člověk, obdělávající půdu, má stále poměr velmi vřelý a blízký.

Začátek ČCS byl na mnohých místech provázen radikalismem. V mnohých obcích také to byli rolníci, kteří vítali příležitost zaměnit mezinárodní náboženskou instituci za církev národní. Byla to revolta ducha proti minulému příkoří, neupřímnosti, ceremonielu, s pevným přesvědčením, že svobodnému národu bude vráceno náboženství Ježíše Nazaretského. Je po pravdě nutno říci, a zkušeně dobře věděli, že nová církev, člověk a křesťan nebudou živi radikalismem a negací. Ale i husitství bylo revoluční, bojovné, aby přešlo v pietistické českobratrství s velikými muži víry a skutky víry. Selství tím, že je zakotveno v půdě, v plné skutečnosti, sama povaha práce zemědělců bude přes otřesy a svody směřovat k hluboké náboženské víře. Bude z evangelia přijímat to, co zvyšuje mravnost, lásku k bližnímu. Církev československá, ukazujíc k samostatnému zdroji života v učení Ježíšově, k tradici husitské i českobratrské, pomáhá významně a početné slozce národa, stavu selskému, a tím i venkovu, najít v současné desorientaci kulturní v náboženství činitele a hodnotu harmonisující.

Bohumil Dlatla.